

Audito komiteto pranešimas: ES parama – kai nežinai, kur nori nueiti, niekur ir nenueisi

2013 m. kovo 14 d., pranešimas VIR

Europos Sąjungos biudžeto išlaidos turi būti pagrįstos aiškiais prioritetais, priemonės sudaryti sąlygas iškeltiems tikslams pasiekti, o panaudotos lėšos kurti pridėtinę vertę. Nesant nustatytų konkrečių tikslų, lėšos naudojamos neefektyviai. Tokias išvadas padarė Seimo Audito komitetas, išklauses Europos Audito Rūmų ataskaitą.

Seimo Audito komitete viešėjusi Europos Audito Rūmų narė Rasa Budbergytė pristatė metinę 2011 metų ES biudžeto vykdymo ataskaitą ir aptarė pagrindines problemas, sąlygojančias neigiamą auditorių išvadą dėl biudžeto įvykdymo.

Ypatingas dėmesys pranešimo metu buvo skirtas lėšų naudojimo efektyvumui. R. Budbergytė akcentavo, kad Europa negali sau leisti finansuoti viską, o kartu bet ką, todėl turi būti aiški orientacija į rezultatus – nubrėžti aiškūs siejami tikslai ir tvirtinamos tik konkrečios priemonės. Į tai būtina orientuotis planuojant 2014-2020 m. programas. Audito komiteto pirmininkė Jolita Vaickienė pritarė, kad tik konkrečių tikslų nustatymas sudarytų prielaidas lėšų naudojimo rezultatyvumui, nes, anot jos, „kai nežinai, kur nori nueiti, niekur ir nenueisi“. Deja, kaip pažymėjo auditoriai, valstybėms narėms dažnai pritrūksta politinės valios įsprausti save į griežtus ir aiškiai pamatuojamus rėmus.

Europos Sąjungos auditoriai pažymėjo, kad nors 2011 metų ES finansinės ataskaitos yra teisingos, tačiau mokėjimai yra reikšmingai paveikti klaidų. Su lėšų panaudojimo teisėtumu ir tvarkingumu susijęs klaidų lygis yra 3,9 proc., o tai sudaro apie 5 mlrd. eurų. R. Budbergytė pažymėjo, kad beveik kas antrame auditorių patikrintame mokėjime iš ES biudžeto nustatyti teisės aktų pažeidimai.

Komentuodama tokių dažnų pažeidimų priežastis, Europos Audito Rūmų narė atkreipė dėmesį į dvi itin svarbias sritis – pirminių patikrų kokybės trūkumą ir teisės aktų sudėtingumą.

Auditoriai pažymėjo, kad didelė dauguma atvejų nacionalinės institucijos turėjo pakankamai informacijos, kad galėtų, prieš patvirtinant išlaidas Europos Komisijai, klaidas nustatyti ir ištaisyti. Reaguodama į tai Audito komiteto pirmininkė akcentavo būtinybę stiprinti pirminių patikrų kokybę, taip pat griežčiau kontroliuoti visas institucijas, atsakingas už klaidų aptikimą ir ištaisymą laiku. J. Vaickienės teigimu „atsakingos agentūros privalo užtikrinti pirminių patikrų kokybę ir patikimumą, nes netinkamai vykdomos kontrolės priemonės galiausiai reikš finansines sankcijas Lietuvai. To negalime sau leisti“.

R. Budbergytė taip pat akcentavo, kad reikšminga dalis klaidų yra padaroma dėl sudėtingų teisės aktų, ypač viešųjų pirkimų srityje. Pripažindama, kad ES lygmens teisės aktai nėra paprasti, Europos Audito Rūmų narė siūlė ypatingą dėmesį atkreipti į tai, kad nacionalinėje teisėje reikalavimai dažnai yra dar labiau sugriežtinami, nustatant papildomas priemones ir prievoles, kurių ES teisė nereikalauja. Todėl siūloma atidžiai įvertinti nacionalinius teisės aktus proporcingumo siekiamam tikslui aspektu ir vengti perteklinio reguliavimo.

Europos Sąjunga 2011 metais gavo 130 milijardų biudžeto pajamų, išleido 129,4 milijardus eurų. Daugiausia lėšų išleista žemės ūkio ir sanglaudos politikos sritims, atitinkamai 45 % ir 35 %. Lietuva 2011 m. sumokėjo į ES biudžetą 302 milijonus eurų, iš ES biudžeto gavo virš 1,6 milijardo eurų. Didžiausia gautų lėšų dalis skirta sanglaudai – virš milijardo eurų, antroje vietoje, žemės ūkiui ir kaimo plėtrai – virš pusės milijardo eurų.

Lina Milonaitė

Audito komiteto biuro patarėja (tel. 239 6017)